

МАНУЕЛ АЛОНСО АЛКАЛДЕ ГАРАБИТО

Превод от испански: Мария Пачкова, 1981

chitanka.info

Пристигнаха хората от киното. Появиха се автобуси и ремаркета, прожектори и кабели, брезентови столове, кречетала, камери, рупори и селото, обикновено мълчаливо, изведнъж се видя превзето от странни шумни същества, които сякаш се бяха спуснали там от друга планета. Селото беше рибарско — едно малко кътче край морето, където шестдесет и седем души водеха невзрачното си ежедневно съществуване нагоре-надолу по единствените четири-пет стръмни улици с мирис на сол и мушката, излизаха от все същите окъпани в слънце варосани къщи и пътем поздравяваха все същите старци — единствените, които не бяха емигрирали, които вечно кърпеха все едни и същи мрежи, насядали на земята, боси, с нахлупени барети, засенчили очите им. Риболовният флот — едно корабче за улов на сардини, три — за акули и седем осветителни лодки — дремеше на завет в залива, но не защото времето не беше хубаво в Пролива, а понеже мистър Едуардс от Американ пикчърс корпорейшън, директорът на продукцията, след като окупира селището по военному, беше започнал да изисква, срещу заплащане в долари, всичко, което би могло да се използва във филма, както тъжните пейзажи, осеяни с халфа, палми и столетници, които се простираха наоколо, така и корабчетата заедно с екипажите, които също щяха да участвуват в един-два кадъра. Щеше да се снима филм за контрабандисти и в сценария имаше една сцена, която представляваше стоварването на стоката. Гласеше така:

„Море призори.

Общ план — приближава се към брега лодка.

Общ план — същата лодка, заседнала в плитчината недалеч от крайбрежието.

Среден план — върволица натоварени с чували хора, които газят водата по посока на брега.

Джексън: — Хайде, бързо, бързо.

Общ план — патрул испански карабинери, които присъствуват на операцията, скрити зад едни скали.

Карабинер: — Ето ги.

И така нататък.“

Мистър Халън, помощник-режисьор, свика на площада двадесет и тримата останали в селото рибари, за да избере от тях осем или девет статисти, които му бяха необходими. Режисьорът му беше заповядал:

— Подберете ми няколко души със суров вид. Нали знаете, отблъскващи типове, със съмнителни физиономии, грубияни.

Само че мистър Халън не можа да изпълни поръчението, тъй като от двадесет и трите лица, строени пред него, той не видя нито едно, което да не е живо изображение на примирението, покорството и търпението.

— Я вие, приближете се — казваше той и морякът, когото беше посочил, правеше крачка напред. — Да видим сега, погледнете ме втренчено в очите. Само че не като кротушка, човече! Погледнете ме със сдържана омраза, сякаш правите усилия, за да се овладеете и да не ме удушите. Не, не така. Да не би никога да не ви се е искало да стиснете някого за гърлото? Ами представете си, че аз съм именно това лице. — Но въпреки всичко мистър Халън откриваше толкова малко жлъч в този поглед, че в крайна сметка се отказваше обезсърчен.

— Добре, оставете. Все едно.

Какво бяха виновни те, че не умеят да мразят? Прекарваха по цял ден в морето, хвърляха и прибираха мрежите, а после на връщане сядаха в кръчмата да пият вино. Цял живот не бяха правили друго.

Най-сетне помощникът приключи с прегледа. Каза:

— Почакайте тук, моля.

И се отдалечи отчаян, като остави на площада моряците, които веднага се събраха в кръг и сръгвайки се един друг с лакти, крадешком наблюдаваха звездата на филма — застаряваща руса красавица, която се разхождаше нагоре-надолу по тротоара съвсем сама, с реец се поглед, сякаш нищо от това, което е пред очите ѝ, не е достойно за нейното внимание. Но тъй като за рибарите една такава жена представляваше прекалено непостижим блян, те веднага се абстрахираха от нея и заприказваха за единственото нещо, което действително ги интересуваше — участието им във филма. Бяха им обещали по четиристотин песети на човек на час работа и на тях им беше приятно отново и отново да повтарят тази цифра, чието произнасяне дори им доставяше рядко удоволствие. Когато имаха късмет и се върнеха на брега с десет-дванадесет каси сардина или бонито след една нощ работа, те се смятаха за истински щастливци, ако можеха да си разпределят по шестдесет дуру^[1] на човек; а ето изведнъж се появяваха тези хора и поставиха в ръцете им капитал; и освен това за едно нищо, за някаква си глупост, като например да

приближат лодката до брега, да стоварят някаква стока и да преминат пред обектива заедно с нея, нагазили до коляно във водата. Ако искаха от тях да посрещнат страхотна буря и открито море, иди-доди; но да плащат по четири банкноти на глава само за да се изнижат един по един пред някаква снимачка, това е все едно да подаряват парите.

Мистър Халън обясни на режисьора какво се беше случило, а той, без да придава особено голямо значение на въпроса, му отговори:

— Не се тревожете, Халън. Все ще се оправим.

Мистър Едуардс беше ветеран в киното. Биографията му наброяваше седем полицейски филма, един шпионски и три уестърна и това, че трябва да импровизира няколко статисти, не представляваше никаква трудност за човек като него, който беше движил цели маси от червенокожи и войници около един форт. Той неслучайно беше заявил пред журналистите по повод премиерната прожекция на неговото произведение „Лудият кон напада“, че ако той си го постави за цел, може да превърне в актьор и някоя статуя. Поради тази причина остави настрана въпроса и се отправи, придружен от асистента си, да инспектира селото на лов за подходящи сцени, декори и разкадровки.

Минавайки по кея, мистър Едуардс се спря да разгледа един подемен кран, прикован към вълнолома. Той съзерцава известно време мълчаливо, после каза:

— Много интересно. — И се пощипна замислено по брадата. — Много.

Кранът, огромно скеле от ръждясали жезла, бил инсталиран тук от военни съображения по време на войната, без да бъде повторно използван оттогава. Режисьорът попита:

— Слушайте, Халън, каква смятате е височината на тая железария?

— Около шестдесет стъпки.

Мистър Едуардс кимна одобрително и остана все така вгълбен в мислите си.

След около минута каза, но сякаш разговаряйки със самия себе си:

— Шестдесет. Дори може и повече.

И отново се отдаде на размишленията си, тъй като вече от десет минути все се въртеше около една и съща идея, едно от тези щастливи

хрумвания, които го бяха направили известен в кинематографичното общество на Холивуд. Най-сетне той се реши да обясни:

— Знаете ли какво, Халън? Аз реших изцяло да променя сцената на бягството.

Да. Току-що беше решил именно това. Начинът, по който сценаристът беше замислил тази част, не можеше да го задоволи.

В края на краищата това беше ключовата сцена на филма и трябваше да се намери решение не така хладно и обикновено, а по-пищно и динамично. Нещо, което да отнеме дъха на зрителите. Ситуацията, така, както се описваше в сегашния сценарий, беше прекалено често срещана. Шефът на бандата контрабандисти, Джексън, е разкрит и предприема бягството си към пристанището; там, притулен зад купчини от каси, разменя няколко изстрела с преследвачите си, след което скача в морето, за да достигне с плуване до моторницата, която кара червенокосата Мае.

— Разбирате ли? Ще направя така, че Джексън, главният герой, като се види притиснат до стената, да се опита да избяга, като се изкачи горе на крана и се хвърли във водата оттам.

Помощникът отбеляза:

— Но Карил категорично ще откаже да поеме такъв риск.

Разбира се, че ще откаже, това на мистър Едуардс му беше съвсем ясно. Режисьорът беше ветеран в киното и му беше известно, че щом като звездите от екрана се възгордеят от славата си, те стават малодушни и егоисти. Ще откаже, и какво от това? Затова съществуват дубльорите.

— Имайте грижата да намерите някой тип, готов да направи това. Предложете каквото е необходимо, но ми го докарайте.

— Добре.

Помощникът се върна на площада и разпита рибарите.

— Няма голяма дълбочина на това място — му отговориха те. — Ако някой се хвърли от крана, сигурно ще си пръсне главата на дъното.

— Добре ще платим за работата.

— Колко например?

— Шестдесет хиляди песети, осигуровката за нещастен случай — отделно.

Моряците усетиха, че им прилошава. С дванадесет дуру, количество, което те не бяха виждали наведнъж през целия си живот,

те можеха да си поръчат ново корабче, да си купят къща, да влязат в сдружение с някой наемател на кораби. Свят да ти се завие от толкова мечти. Но всички те имаха семейства.

— Вижте какво, прекалено опасно е.

Един от тях каза:

— Единственият човек, който е способен да го направи, е Гарабито...

... който в този момент се намираше на два километра от площада, наред полето, чужд на всичко, което ставаше в селото, съвсем сам, излегнал се по гръб на земята, с перчем над очите, стръкче трева в устата и ръце на тила. След случилото се с русата не искаше никой да му споменава за кинематографистите. Защото той си имаше гордост като всеки друг и няма такъв човек, на който той да се подчини, нито пък беше склонен да позволи някаква жена, каквато и артистка да е, да гледа на него отвисоко.

— Хич няма какво да говорим, хайде де!

Цялата сутрин, по-точно откакто Гарабито видя звездата на филма да слиза от автомобила си, младежът беше правил само едно — опитваше се да привлече вниманието ѝ, като се разхождаше напред-назад пред нея с ръцете в джобовете, подсвирквайки.

— Тук няма начин да не падне нещо — си беше казал той, защото видът на русата не оставяше място за съмнение според него.

Гарабито се смяташе за съблазнител. От толкова успехи сред жените се беше възгордял. Всеки път, когато се отбиеше до някое съседно село на танци, на връщане винаги имаше какво да разказва; затова обикновено се приближаваше до жените, сигурен в себе си, апломб, превъзходство и властност, нещо, което стори и сега. Но още от самото начало той се провали напълно; и то не защото тя го беше погледнала мимоходом и беше обърнала след това поглед на друга страна — с това Гарабито щеше да се примири, а защото, след като той цял час обикаля около нея, му се наложи да се признае, че тя дори не го беше забелязала, все едно, че Гарабито не е бил там или, още по-лошо, все едно, че той никога не е съществувал.

— Хайде де! Какво ли пък си е въобразила тая? — каза той и като ѝ обърна предизвикателно гръб, пое към покрайнините и опразни терена.

Гарабито беше двадесет и пет годишен. Мургав, строен, капризен, индивидуалист, той притежаваше горделив темперамент и лесно се засягаше. Знаеше да поставя инжекции и разбираше от мотори или, както казват хората, умееше „от всичко по малко“, оттам и прякорът му. Гарабито не се занимаваше с риболов, а беше собственик на една кръчма и на една бръснарница, макар че, както не обичаше да се подчинява на каквото и да било разписание, отваряше и затваряше, както сам казваше, когато му кефне; защото понякога, също както и този момент, го обземаше едно странно усещане на отпадналост, едно особено състояние на неохота, това, което той наричаше „отщяване“ и което го принуждаваше да остави заниманието си, каквото и да е то; в такива случаи единственото му желание беше да се изтегне по гръб някъде навън и да остане така часове наред, без да мисли абсолютно за нищо.

Като оставим настрана славата му на покорител на женски сърца, истинската гордост на Гарабито беше умението, с което той се хвърляше във водата от скалистия бряг при Ресинто, дванадесет метра висок, съвсем отвесен — подвиг, който никой дотогава не беше извършил.

Мистър Халън каза:

— Да отидат да го извикат.

Морякът, който тръгна тичешком да отнесе поръчението, намери Гарабито излегнат в тревата и му съобщи какво става.

— Ами нека дойде той да ме види, защото колкото до мен, не смятам да се помръдна отгук — отговоря бръснарят и другият се върна обратно с известието и на мистър Халън му се наложи да се примири — качи се на джипа и тръгна лично да разисква по въпроса с дубльора. Гарабито изслуша предложението мълчаливо, без да промени позата си, с безразличен вид и зареян в пространството поглед.

— Малко пари — отвърна той лаконично.

— А какво е вашето предложение?

— Двадесет хиляди дуро.

Мистър Халън беше динамичен човек. Не обичаше да спори.

— Добре — каза той и незабавно заведе Гарабито при мистър Едуардс. Едуардс поръча да извикат Сирил, актьорът, който щеше да изпълнява главната роля, и когато онзи застана пред него, с бърз поглед сравни звездата и дубльора.

— Става — оцени той. — Да почват да го гримират. Като облекат и двамата едни и същи дрехи, никой няма да усети замяната.

Гарабито схвана каква е работата.

— Чакайте, чакайте — каза той. — Дайте да видиш дали ще се разберем. Кой ще се обяви във филма, този господин или аз?

Мистър Халън отвърна със снизходителна усмивка:

— Той, разбира се. Вашата работа се състои в това, да го замествате по време на сцената с крана.

А, така ли? Ясно. Този, който ще рискува да си счупи главата, е Гарабито, а този, който ще отнесе славата, другият. Никакви такива. Ако тоя иска да се показва, няма да стане за негова сметка.

— При това положение уговорката няма да я бъде.

Режисьорът го загледа смаяно.

— Но какво, по дяволите, ви прихваща сега? — осведоми се той.

Нищо, нищо не го прихваща, просто не му е кеф да скача. Нищо повече.

Мистър Халън се намеси.

— Двеста хиляди песети.

А Сирил започна да го иронизира.

— А може и да го е страх.

Вместо отговор Гарабито го погледна смразяващо. Страх ли? Но що за човек го смяташе този? „И от крана мога да скоча, и физиономията ви да разцепя!“ Ама не, не си струва труда човек да вдига врява.

Асистентът отново напираше, почти с мъка в гласа, истерично:

— Триста хиляди!

Но Гарабито не се погрижи да отговори, а сложи ръцете си в джобовете и се отдалечи оттам с ленива походка, подсвирквайки. Той беше казал последната си дума и за половин милион дори не би се върнал назад.

Хората от киното изчезнаха заедно с ремаркетата си, с рупорите и прожекторите и животът в селото постепенно отново влезе в релсите и две-три седмици по-късно цялата тази история с филма, контрабандната стока и скачането мина завинаги в забвение. Единственият човек, който не забрави случилото се, беше Гарабито;

доказателството за това бе, че една вечер без никаква връзка, понеже вече никой не си спомняше нищо, той изведнъж извести в кръчмата, та да може новината да се пръсне из селището с най-голяма скорост:

— Утре скачам.

Защото ей така на, защото му дошъл кефът, защото изведнъж му хрумнало да го направи, защото такъв му беше характерът. Той не беше пожелал да извърши подвига, когато му предлагаха триста хиляди песети и в замяна на това щеше да го извърши за нищо.

На другия ден, както беше обещал, Гарабито тръгна към кея, последван от всички жители на селището; покатери се на върха на крана; извика отгоре „Ида“ и се хвърли във водата с разтворени ръце, изпъчени гърди, вирната глава и с перчем над очите: като истински олимпийски шампион.

[1] Испанска монета, равна на пет песети. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.